

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон
Дар бораи матбуот ва дигар воситаҳои ахбори омма

(Ведомостҳои Совети Олии РСС Тоҷикистон соли 1990, №24, мод.421; соли 1992, №10, мод.144; соли 1992, №11, мод.175; Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 1996, №3, мод.48; соли 1997, №23-24, мод.333; соли 1999 № 12, мод.335; соли 2002, №4 қ-1, мод.269)

Боби I. Қоидаҳои умумӣ

Моддаи 1. Воситаҳои ахбори омма

Воситаҳои ахбори омма аз идораҳои матбуоти даврӣ, радиою телевизион, агентҳои иттилооти, дигар муассисаҳое, ки ахбори омма нашр мекунад, иборат аст.

Мувофиқи ҳамин Қонун воситаҳои ахбори омма рӯзномаю маҷаллаҳо, бюллетенҳо ва дигар нашрияҳои даврӣ, ки барои дар байни мардум интишор кардан пешбинӣ шудаанд ва дар се моҳ на камтар аз як маротиба нашр мешаванд, ҳамчунин барномаҳои телевизиону радио, кинохроника, хабарҳои агентҳои информатсионӣ, сабтҳо ва барномаҳои аудио ва аудиовизуалӣ мебошанд.

Моддаи 2. Озодии матбуот

Матбуот ва дигар воситаҳои ахбори омма дар Тоҷикистон озоданд. Ҳар як шаҳрванди ҷумҳурӣ ҳуқуқ дорад фикру ақидаашро озодона баён кунад, онҳоро дар ҳар шакл дар матбуот ва дигар воситаҳои ахбори омма интишор намояд. Сензураи давлатӣ ва таъқиби барои танқид манъ аст.

Моддаи 3. Забони воситаҳои ахбори омма

Воситаҳои ахбори оммаи Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолияти худро ба забони давлатӣ ва ба забонҳои дигар тибқи Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ менамоянд.

Давлат ҳуқуқи шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба истифодаи забони модарӣ ва забонҳои дигари халқҳои ҷумҳурӣ ҳангоми дастрасу интишори ахбори омма таъмин менамояд.

Моддаи 4. Фаъолияти воситаҳои ахбори омма

Идораи воситаҳои ахбори омма дорои ҳуқуқи шахси ҳуқуқӣ буда, дар асоси оинномаи худ амал мекунад.

Идора ҳақ дорад фаъолияти истехсолию хоҷагиашро аз рӯи шартҳои мустақилияти иқтисодӣ ва ҳисоби хоҷагӣ ба роҳ монад.

Тартиби аз тарафи давлат ба воситаҳои ахбори омма расонидани кӯмаки молиявиро (дотатсияро) қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 5. Вочибии ахбор додан

Ташкилотҳои давлатию сиёсӣ ва ҷамъиятӣ, ҳаракатҳо ва шахсони мансабдор вазифадоранд, ки ба воситаҳои ахбори омма маълумоти заруриро диҳанд.

Моддаи 6. Роҳ надодан ба суистифода аз озодии суҳан

Интишори маълумоти дорои сирри давлатӣ ё асрори дигари қонунан маҳфуз, ахборе, ки ба зӯран сарнагун сохтан ё тағйир додани соҳти конститутсионӣ даъват мекунад, шаъну эътибори давлат ва Президентро халалдор месозад, ҷанг, зулму зӯроварӣ, терроризм бо ҳамаи зухуроташ, хусумати наҷодию миллӣ ва динӣ, инчунин эҳтиром накардани миллату дини дигар, фахшу фучур (порнография)- ро таблиғ мекунад, ба содир намудани кирдори ҷиноятии дигар даъват менамояд, дар воситаҳои ахбори омма манъ аст.

Истифодаи воситаҳои ахбори омма барои даҳолат кардан ба ҳаёти шахсии шаҳрвандон, дидаву доништа чоп кардани хабару мақолаҳои дурӯғин, маълумотҳои тӯҳмату иғвоангез, шаъну шарафи шаҳрвандон, мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва дигар ташкилотҳоро паст мезананд, манъ аст.

Моддаи 7. Қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон дар бори матбуот ва дигар воситаҳои ахбори омма

Қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон дар бораи матбуот ва дигар воситаҳои ахбори омма ба Конституция (Сарқонуни) Чумхурии Тоҷикистон асос ёфта, аз ҳамин Қонун ва дигар санадҳои меъёрию ҳуқуқии Чумхурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Чумхурии Тоҷикистон эътироф кардааст, иборат мебошад.

Боби II. Ташкили фаъолияти воситаҳои ахбори омма

Моддаи 8. Ҳуқуқи таъсиси воситаҳои ахбори омма

Ҳокимияти маҳаллӣ ва дигар мақомоти давлатӣ, ҳизбҳои сиёсӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ, ҳаракатҳои оммавӣ, иттифоқҳои эҷодӣ, иттиҳодияҳои кооперативӣ, динӣ ва дигар иттиҳодияҳои гражданинҳо, ки мувофиқи қонун барпо шудаанд, коллективҳои меҳнатӣ, ҳамчунин шахсони алоҳидае, ки синнашон ба 18 расидааст, ба таъсиси воситаҳои ахбори омма ҳуқуқ доранд.

Дар Чумхурии Тоҷикистон ба инҳисори матбуот ва дигар воситаҳои ахбори омма роҳ дода намешавад.

Муассиси воситаҳои ахбори омма буда наметавонанд;

-шаҳрвандоне, ки ба синни ҳаҷдаҳсолагӣ нарасидаанд, ё мувофиқи тартиби муқаррарнамудаи қонун аз қобилияти амал маҳрум шудаанд, ё қобилияти амалашон маҳдуд карда шудааст;

-ҳизбҳои сиёсӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, ки фаъолиятшон мувофиқи қонун манъ карда шудааст;

-шаҳрвандони хориҷӣ ё шахсони бешаҳрванд.

Моддаи 9. Бақайдгирии воситаҳои ахбори омма

Идораи воситаҳои ахбори омма баъди бақайд гирифта шудани воситаҳои ахбори оммаи дахлдор ба фаъолияти худ шурӯъ мекунад. Воситаҳои ахбори омма дар муддати як моҳ аз рӯзи расидани ариза идораи давлатии нотариали маҳаллӣ воқеияти онҳо ба қайд гирифта мешаванд.

Воситаҳои ахбори омма, ки дар ҳудуди Тоҷикистон нашр мешаванду муассисонаш ҳизбҳои сиёсӣ, созмонҳои ҷамъиятӣ, ҳаракатҳои оммавӣ, иттифоқҳои эҷодӣ, кооперативҳо, созмонҳои динӣ ва дигар иттиҳодияҳои гражданин коллективҳои меҳнатӣ ё гражданинҳои алоҳидаи Чумхурии Тоҷикистон мебошанд, танҳо баъди аз тарафи идораи давлатии нотариалии дахлдор ба қайд гирифта шуданашон ба фаъолияти худ шурӯъ менамоянд.

Ҳуқуқи нашри воситаҳои ахбори омма аз рӯзи гирифтани шаҳодатнома дар давоми як сол эътибор дорад. Дар сурати гузаштани ин мӯҳлат эътибори шаҳодатномаи бақайдгирӣ аз байн меравад.

Табдили муассис, тағйири ҳаммуассис, шакли интишори ахбори умум, ном ё забон (забонҳои) воситаҳои ахбори омма дар асоси аризаи муассис (ҳаммуассис) бо тартиби дар ҳамин модда баёнкардашуда сабт карда мешавад, аз сари нав ба қайд гирифта мешавад.

Сабти давлатии воситаҳои ахбори умум дар сурати мавҷуд будани ҳуҷҷатҳои зерин ба ҷо оварда мешавад:

- ариза дар бораи сабти давлатӣ;
- шартномаи таъсиси(дар сурати мавҷуд будани якҷанд муассис);
  - оиннома;
  - ҳулосаи ҳуқуқии ҳуҷҷатҳои таъсиси, ки вазорати адлияи Чумхурии Тоҷикистон медиҳад;
  - рамзи таснифгари (классификатори) мақомоти омор;
  - тасдиқномае, ки маҳали воқеияти корхонаро шаҳодат медиҳад;
  - ҳуҷҷати пардохти боҷи давлатӣ ;
  - ҳулосаи Вазорати фарҳанги Чумхурии Тоҷикистон.

Моддаи 10. Ариза дар бораи бақайдгирии воситаҳои ахбори омма

Дар аризаи бақайдгирии воситаҳои ахбори омма буда маълумоти зерин нишон дода шавад:

- 1) муассис (ношир);

- 2) ном, забон (забонҳо), ҷои воқеъшавии воситаҳои ахбори омма;
- 3) доираи тахминии хонандагон;
- 4) мақсаду вазифаҳои воситаҳои ахбори омма;
- 5) рӯзҳои нашр, ҳаҷм ва манбаи таъминоти молиявӣ;

Дар вақти бақайдгирии воситаҳои ахбори омма талаб кардани маълумоти дигар манъ аст.

Моддаи 11. Мавридҳои бе қайд паҳн кардани ахбор

Мақомоти ҳокимияту идораи давлатӣ, дигар мақомоти давлатӣ, ки ҳуҷҷатҳои нормативии расмӣ ва дигар ҳуҷҷатҳо, бюллетенҳои маҳкама ва ҳуҷҷатҳои арбитражро чоп мекунад, ҳуқуқдоранд маълумоти худро бе қайд дар байни омма паҳн намоянд.

Корхонаҳо, ташкилотҳо, муассасаҳои таълими ва илмӣ ҳуқуқдоранд материалҳои ахборӣ ва ҳуҷҷатҳои барои фаъолиятшон заруриро бе қайд нашр ва паҳн намоянд. Ба қайд гирифтани фаъолияти бо ёрии воситаҳои техникии чоп, аудио ва аудиовизуалӣ таёр кардани материалҳо, ки барои дар байни омма паҳн намудан таъин нашудаанд, ё ҳамчун дастнавис нусхабардор карда мешаванд, талаб карда намешавад.

Ҳангоми бо теъдоди камтар аз сад нусха нашр гардидани маҳсулоти чопӣ бақайдгирии воситаҳои ахбори омма талаб карда намешавад.

Моддаи 12. Рад кардани бақайдгирии воситаҳои ахбори омма

Бақайдгирии воситаҳои ахбори омма танҳо бо сабаби вайрон кардани қонунгузории ҷорӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи тартиби таъсиси корхонаҳо, ба талабҳои муқарраркардашудае, ки барои сабти ҳуҷҷатҳо заруранд мувофиқ набудан ва дар асоси зерин рад карда мешавад:

1) агар номи ахбори омма, мақсад ва вазифаҳои барномавии он ба мазмуну мундариҷаи қисми аввали моддаи шашуми ҳамин Қонун мухолиф бошад;

2) агар органи бақайдгиранда пештар бо ҳамин ном ба воситаи дигар ахбори омма шаҳодатнома дода бошад;

3) агар ариза як сол пеш аз анҷоми рӯзи қонунан эътибор пайдо кардани қарори қатъи фаъолияти воситаи ахбори омма пешниҳод шуда бошад.

Раддияи қайд дар асоси далелҳои, ки ҳамин Қонун пешбинӣ менамояд, ба таври хатӣ пешниҳод карда мешавад.

Моддаи 13. Андоз барои қайди воситаҳои ахбори омма

Барои додани шаҳодатномаи қайди воситаи ахбори омма ба ҳаҷме, ки қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян кардаанд, андози давлатӣ гирифта мешавад.

Моддаи 14. Қатъи таъбу нашри воситаҳои ахбори омма

Фаъолияти таъбу нашри ахбори омма дар асосҳои зерин метавонад қатъ гардад:

1. бо қарори муассис;

2. бо сабаби барҳам хурдан ё аз нав ташкил кардани воситаҳои ахбори омма;

3. бо ҳалномаи суд, дар ҳолати вайрон кардани талаботи моддаҳои 6 ва 22 ҳамин Қонун.

Ҳангоми вайрон кардани муқаррароти ҳамин қонун прокурор ё Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон расман вайронкунандаи қонунро огоҳ менамояд, дар сурати такроран вайрон кардани ҳамин қонун барои қатъ намудани фаъолияти воситаҳои ахбори омма ба суд муроҷиат мекунад.

Моддаи 15. Тартиби шикоят дар ҳолати рад намудани бақайдгирии воситаи ахбори омма ва қарор дар бораи қатъи фаъолияти он

Муассис ё идораи воситаи ахбори омма дар ҳолати рад намудани қайди воситаи ахбори омма ё аз тарафи мақомоти давлатӣ риоя накардани мӯҳлати дар муддати ба қайд гирифтани он, ҳамчун қарор дар бораи қатъи воситаи ахбори омма ба маҳкама шикоят карда метавонад. Маҳкама шикояти онҳоро, аз ҷумла баҳсу мунозираро дар бораи моликият мувофиқи тартиби пешбиниамудаи Кодекси процессуалии граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон дида мебарояд.

Эътирофи раддия дар бораи қайди воситаҳои ахбори омма ё қарор дар бораи қатъи фаъолияти он, ки муҳолифи Қонун бошад, маънои бекор шудани қарорҳои ба маҳкама пешниҳодшударо дорад. Бекор намудани қарор дар бораи қатъи фаъолияти воситаҳои ахбори омма пардохти зарарҳоеро ба миён меорад, ки ба муассис, идора ва ношир, аз ҷумла аз даромадҳои нагирифтааш ворид шудааст.

Моддаи 16. Муассис, муҳаррир, идора ва ношири воситаи ахбори омма

Муассис барномаи (принципҳои асосии) фаъолияти воситаи ахбори оммаро тасдиқ менамояд. Идора ё дигар муассисе, ки воситаи ахбори оммаро нашр мекунад, барномаро мувофиқи маҳорати касбиаш мустақилона дар амал татбиқ менамояд.

Муҳаррир (сармуҳаррир) аз тарафи таъсискунандаи воситаи ахбори омма таъин ва аз кор озод карда мешавад ва ё мувофиқи тартиби пешбиникардаи оинномаи идора интихоб ва аз кор озод мегардад.

Муҳаррир (сармуҳаррир) ба фаъолияти ҳайати таҳририя ва идораи воситаи ахбори омма роҳбарӣ карда, манфиатҳои онро дар назди муассис, ношир, муаллифон, мақомоти давлатӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ, дигар иттиҳодияи шаҳрвандҳо ва ҳуди шаҳрвандҳо, ҳамчун дар маҳкама ҷимоя менамояд.

Муҳаррир (сармуҳаррир) дар асоси ҳамин Қонун ва дигар ҳуҷжатҳои қонунӣ барои иҷрои талаботе, ки ба фаъолияти воситаҳои ахбори омма пешниҳод шудаанд, масъул мебошад.

Ҳайати таҳририя мувофиқи тартиби пешбиникардаи оинномаи идораи воситаи ахбори омма ташкил карда мешавад. Муҳаррир (сармуҳаррир) раиси ҳайати таҳририя мебошад.

Муассис, ҳамчунин нашриёт ё дигар шахси ҳуқуқие, ки воситаи ахбори оммаро бо маводи моддию техникаӣ таъмин менамояд, ношири он буда метавонад.

Моддаи 17. Оинномаи воситаҳои ахбори омма

Оинномаи идораи воситаҳои ахбори омма дар маҷлиси умумии коллективи журналистон бо аксарияти овозҳо дар ҳозирии аз се ду қисми ҳайати кормандон қабул карда мешавад ва муассис онро тасдиқ менамояд.

Оинномаи идораи муносибатҳои таъсискунанда, муҳаррир (сармуҳаррир), идораи воситаҳои ахбори омма ва салоҳияти коллективи журналистонро муайян менамояд. Ба он қоидаҳои тартиби тақсим ва хароҷоти даромаде, ки аз фаъолияти ахбори омма ба даст меояд ва дигар қоидаҳо дохил карда мешавад.

Оинномаи идораи воситаи ахбори омма набояд ба қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолиф бошад.

Моддаи 18. Муносибатҳои истеҳсолию молӣ ва пулии идора, муассис ва ношири воситаи ахбори омма

Муносибатҳои истеҳсолию молӣ ва пулии идора, муассис ва ношири воситаи ахбори омма мувофиқи қонунҳои мавҷуда ва шартнома муқаррар карда мешавад.

Шартнома нуқтаҳои зеринро дар бар мегирад:

- 1) маблағҳои барои фаъолияти идора пешбинишуда;
- 2) қисми даромад (фоида), ки аз фаъолияти воситаи ахбори омма ба даст омада, ба ихтиёри идора, муассис ва ношири он гузошта мешавад;

Ўҳдадорҳои муассис ва ношир дар бораи муҳайё кардани шароити истеҳсолӣ, иҷтимоӣ ва маишии кормандони идора.

Моддаи 19. Воситаҳои ахбори омма ва ҳуқуқи муаллиф

Воситаҳои ахбори омма ҳангоми истифодаи маводҳо бояд қонунҳо ва нормаҳои байнанҳалқиро оиди ҳуқуқи муаллиф риоя кунад.

Дар ҳолате, ки як муаллиф асари муаллифи дигарро аз худ менамояд (яъне медуздад), вай дар асоси қонун ба ҷавобгарӣ кашида мешавад.

Моддаи 20. Маълумотномаи воситаи ахбори омма

Ҳар як шумораи воситаи ахбори омма бояд маълумотҳои зерин дошта бошад:

- 1) номи нашрия;
- 2) таъсискунанда;
- 3) Ному насаби муҳаррир (сармуҳаррир);
- 4) рақами тартибии шумора ва санаи ба таъб расидани нашрияи даврӣ, барои рӯзнома бошад, ҳамчунин рӯзи ба чоп имзо шуданаш;
- 5) индекс барои нашрияҳои даврие, ки тавассути дӯконҳои алоқа фурӯхта мешавад;
- 6) адади нашр;
- 7) нарх (дар мавриди ба нархи тиҷоратӣ фурӯхтани нашрия);
- 8) нишони идораи нашрия, ношир, матбаа;
- 9) рақами шаходатномаи бақайдгири ва номи мақома, ки онро додааст.

Идораи телевизион ва радиошунавонӣ ҳангоми оғози ҳар як барнома ва дар мавриди мутассил намоиш додан ва шунавонидани барнома ҳар шабонарӯз камаш чор бор номи идораи телевизион ва радиоро бояд эълон намояд.

Моддаи 21. Нусхаҳои ройғони назоратӣ ва ҳатмӣ

Нусхаҳои ройғони назоратӣ ва ҳатмии матбуоти даврие, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайд гирифта шудаанд, сарфи назар аз шаклҳои моликиятшон, баъди ба таъб расидан аз ҷониби муассисон, тибқи тартиби муқарраркардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар рӯзи чоп шудан фавран ба идораҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳои дахлдор фиристода мешаванд.

Нусхаҳои назоратӣ ва ҳатмии матбуоти даврие, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон сабти ном шуда, дар хориҷи кишвар чоп мешаванд, ҳамчунин ба дигар идораҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳои дахлдор фиристонида мешаванд.

Феҳристи муассисаҳои ҷумҳуриявиро, ки бояд нусхаҳои ройғони назоратӣ ва ҳатмии матбуоти даврро гиранд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 22. Интишори воситаҳои ахбори омма

Маҳсули воситаи ахбори оммаро бевосита нашр ё дар асоси шартнома ва ё дигар воситаи қонунии муассисаҳои алоқа, ҳамчунин шахрвандон паҳн мекунад.

Паҳн кардани адабиёт ва нашрияҳои, ки маълумоти дорои сирри давлатӣ ё асрори дигари қонуни маҳфуз, ахборе, ки ба зӯран сарнагун сохтан ё тағйир додани сохти Конституционӣ даъват мекунад, шаъну эътибори давлат ва Президентро халалдор месозад, ҷанг, зулму зӯроварӣ, хусумати наҷодию миллӣ ва ё динӣ, терроризм бо ҳамаи зӯҳуроташ инчунин эҳтиром накардани миллату дини дигар, фаҳшу фучур (порнография)-ро таблиғ мекунад, ба содир намудани кирдори ҷиноятии дигар даъват менамояд, манъ аст.

Бе нишон додани маълумотнома паҳн кардани маҳсули воситаи ахбори омма манъ аст.

Мамониати интишори қонунии маҳсули воситаи ахбори омма, ҳамчунин пурра ё қисман мусодира намудани он, агар оид ба он қарори суд мавҷуд набошад, манъ аст.

Ташкилотҳои интишоркунандаи нашрия ҳуқуқ надоранд, ки бо сабабҳои муҳолифати андешаҳои сиёсӣ аз паҳн намудани он даст кашанд.

Моддаи 23. Нигоҳ доштани нусхаҳои ахбори паҳншуда

Ношир дастхатҳо ва нусхаҳои ба таъб расидаро бояд баъди интишор шуданашон на камтар аз як сол маҳфуз дорад.

Идораҳои телевизион ва радио бояд маводҳои барномаҳоро таи як моҳи баъди нашр шуданашон нигоҳ дорад, дафтари қайди барномаҳоро, ки бидуни сабти пешаки нашр мегарданд, дошта бошад, ки дар он мавзӯи барнома, сана, вақти оғози анҷоми нашр, ному насаби баранда қайд карда мешавад. Дафтари қайди чунин барномаҳо таи як сол аз рӯзи сабти охири ҷиғз мегардад.

Моддаи 24. Ҳуқуқи раддия ва ҷавоб

Шаҳрванд ё ташкилот ҳақ дорад аз воситаи ахбори омма барои нашр кардани маълумоти аз ҳақиқат дур ва шаъну шарафи онҳоро пастзананда раддия талаб намояд.

Шаҳрванд ё ташкилоте, ки воситаи ахбори омма дар бораи онҳо маълумоти ҳуқуқи манфиатҳои қонуниашро пастзананда нашр намудааст, ҳақ дорад дар ҳуди ҳамон воситаи ахбори омма ҷавоби худро нашр кунад.

Раддия ё ҷавоб бояд дар бахши махсус ё ки дар ҳамон саҳифа бо ҳамон ҳуруфе ҷоп шавад, ки маълумоти радшаванда ба таъб расида буд: дар рӯзномаҳо- на дертар аз як моҳи баъди рӯзи талаб намудан ва дар дигар нашрияҳои даврӣ дар шумораи навбатӣ.

Раддия ё ҷавоб аз тарафи наптоқи радио ё телевизион дар ҳамон барнома ё силсилаи намоишҳо, дар айни замон на дертар аз як моҳи баъди рӯзи талаб намудан, ҳонда мешавад. Ҳуди шаҳрванд ё намояндаи ташкилоте, ки ҷавобро талаб намудааст, ҳамчунин ҳақ дорад бо ҷавоб баромад кунад.

Идора вазифадор аст, ки ҷавобро ба таъб расонад. Таҳрири матн ҷавоб манъ аст.

Моддаи 25. Ахбори расмӣ

Воситаҳои ахбори омма, ки мақомоти ҳукумати ва идораи давлатӣ таъсис додаанд, вазифадоранд, ки ахбори расмӣ ин мақомотро ҷоп кунанд.

Идораи нашрия вазифадор аст қарори суд ё худ мақомоти арбитражи давлатиро, ки эътибори қонунӣ пайдо кардааст ва дар бораи дар ҳамон воситаи ахбори омма ҷоп кардани қарор дастур дорад, бе пул ва дар мӯҳлати муқаррашуда ҷоп намояд.

Моддаи 26. Аз тарафи суд дида баромадани ариза оиди нашри раддия ё ҷавоб

Дар сурати аз тарафи воситаи ахбори омма рад кардани ҷопи раддия ё ҷавоб ва ё риоя накардани мӯҳлати якмоҳаи барои нашри чунин материалҳо муқарраршуда, шаҳрванд ё ташкилоти манфиатдор ҳақ дорад дар муддати як соли баъди нашри мақола ба суд муроҷиат намояд.

Суд аризаро дар бораи аз тарафи идораи воситаи ахбори омма ҷоп кардани раддия ё ҷавоб мувофиқи тартиби пешбининамудаи қонуни процессуалии граждани баррасӣ менамояд.

Боби III. Муносибати воситаҳои ахбори омма бо шаҳрвандон, мақомоти давлатӣ ва иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ

Моддаи 27. Ҳуқуқи гирифтани маълумот аз тариқи воситаҳои ахбори омма

Шаҳрванд ҳақ дорад, ки тариқи воситаҳои ахбори омма феврал дар бораи фаъолияти мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва шахсони мансабдор маълумоти аниқ ба даст орад.

Воситаҳои ахбори омма, ҳуқуқи аз мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва шахсони мансабдор гирифтани ахборро дорад. Мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, шахсони мансабдор ба воситаҳои ахбори омма маълумоти зарурӣ дода, барои шинос шудан бо ҳуҷҷатҳо имконият муҳайё мекунанд.

Ташкилотҳои давлатӣ, сиёсӣ ва ҷамъиятӣ, ҳаракатҳо ва шахсони мансабдор фақат дар мавриде аз додани маълумот метавонанд худдорӣ намоёнд, ки мувофиқи моддаи 6 ҳамин Қонун маълумоти онҳо барои интишор нораво бошад.

Агар онҳо аз додани маълумот саркашӣ намоёнд, намояндаи воситаҳои ахбори омма ба мақомоти боло ё худ ба шахси мансабдор ва баъд мувофиқи нуқтаҳои пешбининамудаи қонун дар бораи шикоят кардан аз болои фаъолияти ғайриқонунии органҳои идораи давлатӣ, ва шахсони мансабдор, ки ҳуқуқи шаҳрвандонро поймол мекунанд, ба суд шикоят карда метавонанд.

Моддаи 28. Истифодаи эҷодиёт ва мактубҳои муаллифон

Воситаҳои ахбори омма эҷодиёти журналистон, адибон, санъаткорон ва олимонро бо риояи ҳуқуқи муаллифон истифода карда метавонанд.

Ҳеч кас ҳуқуқ надорад, ки воситаҳои ахбори оммаро бо ҷопи маводҳои радкардаи идора вазифадор намояд, ба шарте, ки қонун чизи дигарро пешбинӣ накарда бошад.

Дар вақти ҷопи мактубҳои хонандагон ихтисор ва таҳрири матн ҷоиз ва равоаст, ба шарте, ки мазмуни мактуб таҳриф нашавад.

Дар ҳолати аз дигар воситаҳои ахбори омма гирифта чоп кардани материалҳо, мазмун ва мундариҷаи он набояд таҳриф гардад.

Нашри такрории маводҳо аз дигар воситаҳои ахбори омма бо нишондоди ҳатмии манбаи он мумкин аст.

Моддаи 29. Мавридҳои махсуси фош накардани ахбор

Идораи воситаҳои ахбори омма ва рӯзноманигор ҳуқуқ надорад:

1) номи шахсеро зикр намояд, ки бо шарти ифшо намудани номи вай ахбор додааст, ғайр аз мавридҳои, ки инро суд талаб кунад.

2) маълумоти тафтиши пешакиро бе иҷозати хаттии прокурор, муфатиш ё шахсе, ки тафтиш мебарад, ошкор намояд; бе розигии ноболиғ ва намояндаи қонунии вай ҳар хабареро интишор кунад, ки боиси зикри шахсияти ноболиғи қонуншикан мешуда бошад.

3) дар ахбораш натиҷаи мурофияи судии кори мушаххасро пешакӣ баён кунад ё пеш аз эътибор пайдо қадани ҳалнома ё ҳуқум ба суд ба тарзи дигар таъсир расонад.

Боби IV. Ҳуқуқ ва вазифаҳои журналист

Моддаи 30. Журналист

Дар ҳамин Қонун таҳти номи журналист шахсе доништа мешавад, ки барои воситаҳои ахбори омма мавод чамъ мекунад, менависад, таҳрир менамояд ё тайёр мекунад ва бо воситаи ахбор шартномаи меҳнатӣ дорад ё ин ки бо ваколати ҳамин воситаи ахбор ба ин кор машғул аст.

Моддаи 31. Ҳуқуқи журналист

Журналист ҳуқуқ дорад, ки:

1) ахбор дарёфт намояд, гирад ва интишор кунад;
2) вобаста ба иҷрои вазифаи журналистӣ бо шахсони мансабдор ҳамсӯҳбат шавад;
3) ҳамагуна фактро, аз ҷумла бо роҳи истифодаи воситаҳои техники аудиовизуалӣ, асбобҳои кино ва аксбардор сабт намояд, ғайр аз мавридҳои, ки қонун пешбини кардааст;

4) баъди нишон додани шаҳодатномаи журналистӣ дар маҳалли офати табиӣ ҳузур дошта бошад;

5) зимни санҷиши факту ҳолатҳои вобаста ба маводҳои расида ба мутахассисон муроҷиат намояд.

6) аз навиштани мақолаи хилофи эътиқодаш даст кашад;

7) аз зери ахборе, ки мазмуни он, ба фикри вай дар рафти таҳрири идора таҳриф шудааст, имзояшро гирад;

8) нигоҳ доштани сирри муаллифиро пешаки гуфтутӯ кунад;

Журналист аз ҳуқуқҳои дигаре ҳам истифода мебарад, ки мувофиқи ҳамин Қонун муҳайё шудаанд.

Моддаи 32. Вазифаҳои журналист

Журналист вазифадор аст, ки:

1) барномаи фаъолияти воситаи ахбори оммаро, ки бо вай муносибатҳои меҳнатӣ дорад, иҷро намояд, аз рӯи оинномаи идора амал кунад;

2) саҳеҳияти ахбори гирифташро санҷад;

3) хоҳиши шахсонеро, ки ахбор додаанд, дар бораи зикри муаллифиашон қонеъ кунонад, ба шарте, ки агар ин хабар бори аввал интишор мешуда бошад;

4) иҷрои супоришero, ки муҳаррир (сармуҳаррир) ё идора додааст, рад намояд, ба шарте, ки он бо ҳалалдор шудани Қонун алоқаманд бошад;

5) ҳуқуқу, манфиати қонунӣ, қадру қимати миллӣ шаҳрвандон, ҳуқуқ ва мафиати қонунии ташкилотҳоро эҳтиром кунад.

Журналист вазифаҳои дигар ҳам дорад, ки аз ҳамин Қонун бар меоянд.

Моддаи 33. Ваколат

Воситаҳои ахбори омма бо маслиҳатҳои ташкилотҳои давлатӣ, сиёсӣ, ҷамъияти ва ҳаракатҳои метавонанд журналистони худро дар он муассисот вакил намоянд.

Журналисти ваколатдор ҳуқуқ дорад дар маҷлисҳо ва дигар ҷорабиниҳои ҳамин ташкилотҳои ширкат варзад; вай мувофиқи тартиби муқарраркардаи ҳамон ташкилот бо стенограмма, протокол ва ҳуҷҷатҳои дигар таъмин мегардад.

Воситаҳои ахбори омма бо иҷозати органҳои расмӣ метавонанд дар мамлакатҳои хориҷӣ муҳбирони худро дошта бошанд.

Боби V. Ҷавобгарӣ барои вайрон кардани қонуни матбуот ва воситаҳои дигари ахбори омма

Моддаи 34. Омилҳои ҷавобгарӣ

Интишор ва паҳн кардани адабиёт ва нашрияҳои, ки маълумоти дорои сирри давлатӣ ё асрори дигари қонунан махфӯз, ахборе, ки ба зӯран сарнагун сохтан ё тағйир додани сохти конститусионӣ даъват мекунад, шаъну эътибори давлат ва Президентро халалдор месозад, ҷанг, зулму зӯрварӣ хусумати наҷодию миллӣ ва ё динӣ, терроризм бо ҳамаи зухуроташ инчунин эҳтиром накардани миллату дини дигар, фаҳшу фучур (порнография) -ро таблиғ мекунад, ба содир намудани кирдори ҷиноятии дигар даъват менамояд, истифодаи ғаразноки ахбори омма барои даҳлат кардан ба ҳаёти шахсии шаҳрвандон манъбуда, мутобиқӣ қонун ба ҷавобгарӣ кашада мешавад.

Шахсони мансабдори давлатӣ ва созмонҳои ҷамъиятӣ, ҳамчунин нашрияҳо, муҳаррири (сармуҳаррири) воситаҳои ахбори омма, муаллифони хабару мақолаҳо, ки қонуни матбуот ва воситаҳои дигари ахбори оммаро вайрон мекунанд, ба ҷавобгарӣ кашада мешаванд.

Моддаи 35. Мавридҳои озод кардан аз ҷавобгарӣ барои паҳн кардани маълумоти бардурӯғ

Муҳаррири (сармуҳаррир) ва ҳамчунин журналист барои дар воситаҳои ахбори омма паҳн кардани маълумоти бардурӯғ дар чунин мавридҳо озод карда мешавад:

- 1) агар ин маълумот дар ахбори расмӣ бошад;
- 2) агар ин маълумот аз агентҳои ахбори иттилоотӣ ё умури матбуоти мақомоти давлатӣ ва ҷамъиятӣ гирифта шуда бошад.
- 3) агар он такрори таҳтуллафзи нутқҳои вакилони халқ дар анҷуманҳо, ва ҷаласаҳо, маҷлисҳо, вакилони анҷуманҳо, конференцияҳо, раёсатҳо, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, инчунин нуқтаҳои расмии шахсони мансабдори мақомоти давлатӣ ва ҷамъиятӣ бошад;
- 4) агар он дар нутқҳои муаллиф, ки мустақиман ба мавҷ мераванд, ё дар матнҳои бошад, ки мувофиқи ҳамин Қонун набояд таҳрир шаванд.

Моддаи 36. Норавоии монешавӣ ба фаъолияти қонунии касбии журналист

Монеш шудан ба фаъолияти қонунии касбии журналист, ҳамчунин маҷбур намудани ӯ барои паҳн кардан ё рад намудани паҳши иттилоот, ки ба таҳдиди зӯрварӣ, нобуд сохтан ё вайрон кардани амвол, паҳн кардани дуруғи бофтае ё фош намудани дигар маълумоте, ки ҷабрдида мехоҳад онро нигоҳ дорад алоқаманд аст, ҳамчунин бо роҳи таҳдиди поймол намудани ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии журналист боиси ҷавобгарӣ мегардад.

Моддаи 37. Ҷавобгарӣ барои ғайриқонунӣ тайёр ва интишор намудани воситаҳои ахбори омма

Тайёр ва интишор намудани маҳсулоти воситаҳои ахбори омма бо вайрон кардани муқаррароти ҳамин Қонун ё баъди қабули қарор дар бораи қатъи нашри он мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон боиси ҷавобгарӣ мегардад.

Моддаи 38. Товони зарари маънавӣ

Товони зарари маънавӣ (ғайримоддӣ), ки шаҳрванд аз нашри маълумоти бардурӯғ дар воситаҳои ахбори омма дидаасту он шаъну шарафи ӯро паст мезанад ва ё ба вай дигар зарари ғайримоддӣ мерасонад, бо ҳукми суд аз тарафи воситаҳои ахбори омма, инчунин шахсони

мансабдор ва шахрвандони гунаҳкор баргардонида мешавад. Андозаи зарари маънавиро (ғайримоддиро) ба ҳисоби пул суд муайян мекунад.

Боби VI. Ҳамкориҳои байналмилалӣ дар соҳаи ахбори омма

Моддаи 39. Фаъолияти воситаҳои ахбори оммаи хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Воситаҳои ахбори оммаи хориҷӣ ҳуқуқ доранд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият намоянд. Ин фаъолият бо роҳи кушодани намояндагиҳо ва ё аккредитатсияи хабарнигорон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Намояндагиҳои Воситаҳои ахбори оммаи хориҷӣ, инчунин агентҳои иттилоотии байналмилалӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва бо мувофиқаи Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода мешаванд.

Аккредитатсияи хабарнигорони хориҷиро Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи тартиботи муқарраргардида амалӣ мегардонад.

Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад мувофиқаи худро барои кушодани намояндагиҳои воситаҳои ахбори хориҷӣ ва аккредитатсияи хабарнигорони хориҷиро дар сурати хилофи Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин хилофи манфиатҳои миллии Тоҷикистон будани фаъолияти онҳо, бекор намояд.

Моддаи 40. Шартномаҳои байналмилалӣ

Ҳамкориҳои байналмилалӣ воситаҳои ахбори оммаи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, инчунин дар асоси шартномаҳои бевосита ба амал бароварда мешаванд.

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон

14 декабри соли 1990, ш. Душанбе

№199

Қ. Маҳкамов